

KARL MARX
&
DAS KAPİTAL

**“HAYATI VE DAS KAPİTAL
ÜZERİNE BİR İNCELEME”**

**- SOCIOLOGICAL ESSAY BOOK ON MARXISM & DAS CAPITAL-
[BİR BİYOGRAFİK & MARX VE KURAMLARI ÇALIŞMASI]**

Yazarı (Author): Karl MARX (Alman Filozof ve Kuramcı)

Sayfa Düzeni ve Grafik Tasarım: (e-Kitap Projesi)

(Fulya Saatçioğlu & Murat Ukray)

Kapak Tasarımı: E-KİTAP PROJESİ

E-Baskı ve yayına hazırlama (Publisher): ekitaprojesi.com

İstanbul – Nisan, 2025

ISBN: 978-625-3871-45-1

İletişim ve İsteme Adresi:

www.ekitaprojesi.com

© Copyright: Bu çalışmanın tüm yayın hakları e-kitap projesine aittir. Tanıtım alıntıları dışında izinsiz çoğaltılması yasalarımıza göre suç sayılmaktadır. Böyle bir harekete kalkışmak yerine, bize sorarsanız uygar ve paylaşımcı dünya adına seviniriz..

İÇİNDEKİLER

YAZAR HAKKINDA	8
BİRİNCİ BÖLÜM:	13
KARL MARX VE HAYATI ÜZERİNE (Detaylı)	13
Yaşamı:	15
Eğitimi	15
Marx ve Hegelciler	16
Londra	18
Aile hayatı:	21
Marx'ın Felsefi ve İdeolojik görüşleri:	25
Marx'ın felsefesi:	26
Tarih anlayışı:	28
Marx ve Hegelciler	29
Marx'ın görüşleri ve Dünya'ya etkisi:	32
Friedrich Engels Kimdir?	36
Hayatı	36
Marksizmin ortaya çıkışı ve kaynakları:	39
İşçi Sınıfı Hareketi ve Sosyalizm	47
Erken Dönem	47
Komünist hareket	50
Lenin'in katkısı	53
Reel sosyalizm	56

<i>İKİNCİ BÖLÜM:</i>	59
MARKSİST SOSYOLOJİ	59
Marksizmin sosyoloji üzerindeki etkileri:	59
Üretici Güçler ile Üretim ilişkileri Arasındaki Çelişki	65
Yabancılaşma	66
İdeoloji	68
Praksis	69
Sınıflar ve Sınıf Savaşımı	70
MARKSİZM-VE KADIN	72
II. MARKSİZM-LENİNİZM VE FEMİNİZM	88
“MARX’IN KENDİSİ KADIN SORUNUNA ÇOK AZ ÖNEM VERMİŞTİR” İDDİASI ÜZERİNE	90
“MARKSİZM, SINIF BASKISINI TEMEL ALMAKTA, CİNSEL BASKIYA ÖNEM VERMEMEKTEDİR” İDDİASI ÜZERİNE	92
‘KADININ KURTULUŞU SOSYALİZMEDİR’ DİYEN MARKSİZM, KADINLARIN KURTULUŞ MÜCADELESİNİ SOSYALİZME ERTELİYOR” İDDİASI ÜZERİNE	98
 <i>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:</i>	 103
MARKSİST İDEOLOJİNİN FELSEFİ VE BİLİMSEL TEMELLERİ	103
Bilim olarak Marksizm	103
Bilimden Ne Anlamalıyız?	104
Tümevarımdan Yanlışlamacılığa	105
Kişisel Bilgi	107

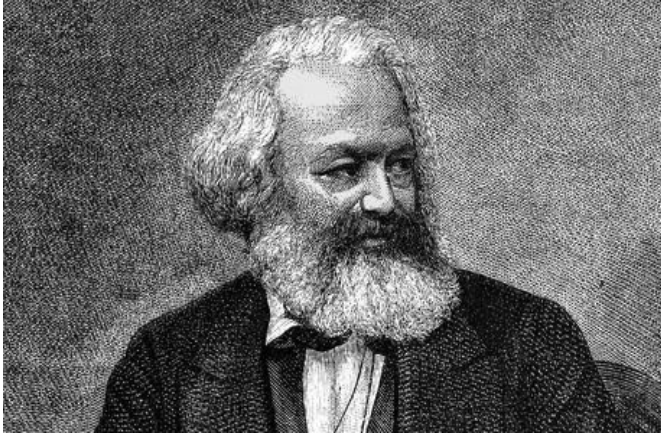
Normal ve Devrimci Bilim _____	108
Bilimsel Araştırma Programlarının Yöntembilimi _____	110
Marksizm: _____	114
İlerleyen Bir Araştırma Programı mı, Bozulan Bir Araştırma Programı mı? _____	114
Negatif Heuristik _____	115
Pozitif Heuristik _____	116
TABLO 1 Marx'ın Tarihsel Materyalizminin Yedi Postülası: _____	117
Karl Marx, Ekonomi Politîğin Eleştirisine Katkısı _____	119
Devrime Karşı Reform _____	122
Kapitalizmin Eşitsiz ve Bileşik Gelişmesi _____	127
Devlet ve Devrim _____	130
Emperyalizmden Bağımlılığa _____	134
Şeyleşmeden Eleştirel Kurama _____	138
Gramsci'nin Üstyapılara Dönüşü _____	142
Marksizme Elveda mı? _____	147
 <i>DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:</i> _____	154
MARKSİZM VE DİN _____	154
Felsefi materyalizm ve bilim _____	155
Ölümden sonra yaşam? _____	157
Karamsar sonuç? _____	161
Hıristiyanlığın kökenleri _____	171

Hristiyanlık ve Komünizm _____	173
Günahlar nasıl affedilir... ve nasıl para kazanılır _____	177
Din ve devrim _____	180
İngiliz ve Fransız Devrimleri _____	183
Kilise ve sosyalizm _____	185
Günümüzde Kilise _____	189
Din üzerine Lenin _____	193
Dinin geleceği _____	196
Alternatif bir yaşam? _____	199
Din ve kapitalizmin krizi _____	201
Kendine yabancılaşmış insanlık _____	205
Bu dünyada cennet için! _____	206
Marksizim ve İslamiyet.. _____	209

<i>BEŞİNCİ BÖLÜM:</i> _____	218
DAS KAPİTAL (TEORİSİ VE ANA FİKİRLERİ) _____	218
GİRİŞ _____	218
BİRİNCİ CİLT _____	229
İKİNCİ CİLT _____	266
ÜÇÜNCÜ KİTAP... _____	299

ALTINCI BÖLÜM:	331
MARKSİZM VE LENİNİZM (İDEOLOJİ VE FELSEFESİ)	331
Günümüzde Marksizm:	335
Marks’ın Yöntemi	337
Marksizm ve Resmi Bilim	340
Kapitalizmin Çürümesi	341
Faşizm ve New Deal	342
Anormallik mi, Norm mu?	345
Hukuki Şarlatanlık	347
Dünü Geri Getirmek	348
Millikan ve Marksizm	350
Üretim Olanakları ve Özel Mülkiyet	351
Sosyalizmin Kaçınılmazlığı	353
Sosyalist Devrimin Kaçınılmazlığı	355
Birleşik Devletler’de Marksizm	356
Kapitalizmin İdeal Aynası	360
Ana Ülkeler ve Sömürgeler	362
Planlı Dünya Ekonomisi	366

YAZAR HAKKINDA

KARL MARX (Kısaca Hayatı)

Karl Marx, 5 Mayıs 1818'de Almanya'nın Rhine Eyaleti'nin Trier kasabasında doğdu. Orta öğretimini Trier'de tamamladı. Bonn ve Berlin üniversitelerinde hukuk öğrenimi görürken tarih ve felsefeyle ilgilendi, Hegelci E. Gans'ın derslerini izledi. 1841'de "Demoskritos'un ve Epikuros'un Doğa Felsefelerinin Farklılıkları" adlı doktora tezinde, dinin maddecilik açısından eleştirisini yaptı. Sol Hegelcilere katılarak Bauer kardeşlerle dostluk kurarken, bir yandan da Feuerbach'ın etkisinde kalıp 1842'de, muhalefetteki radikal burjuvalar tarafından kurulan Rheinische Zeitung gazetesinin yazı işleri yöneticiliğini yaptı.

Saint-Simon, Fourier, Proudhon gibi yazarları okuyarak Fransız sosyalizmini tanımaya çalıştı. 1843'te çocukluk arkadaşı Jenny von Westphalen ile evlendi. Eşi

Johanna "Jenny" von Westphalen (12 Şubat 1814 - 2 Aralık 1881) Karl Marx'ın eşi ve Berlin'deki Friedrich-Wilhelms-Universität isimli üniversitede profesör olan Johann Ludwig'in (Baron von Westphalen) kızıdır, ince uzun boyluydu, büyüleyici yeşil gözleri ve kumral saçlarıyla çevresindekileri hayran bırakıyordu. Saçlarını bazen ensesinde toplar, bazende salıverirdi. Zarif ve aydınlık bir yüzü vardı."

Johanna "Jenny" von Westphalen (12 Şubat 1814 - 2 Aralık 1881) Karl Marx'ın eşi ve Berlin'deki Friedrich-Wilhelms-Universität isimli üniversitede profesör olan, yedi yıl savaşlarında brunswick prensine hizmet ettiği için asalet ünvanı verilmiş trierdeki prusya yönetiminde görevli Johann Ludwig'in (Baron von Westphalen) kızıdır. Jenny ve Karl Marx, 19 haziran 1843'te küçük bir luteryen kilisede, yalnızca ailelerin katıldığı sade bir törenle evlendiler. Varlıklı bir aileden gelmesine rağmen, hayatı boyunca Marx ve çocuklarıyla birlikte yokluk çekmiştir. Marx'ın bazı çalışmalarının düzenlemesini yapmıştır. Jenny von Westphalen kocasından dört yaş büyüktü. Yedi çocukları olmuş, dördü henüz çocukken ölmüştür. 1814'te varlıklı ve soylu bir ailenin kızı olarak dünyaya geldi. Babasının arkadaşının oğlu olan Karl Marx ile birlikte büyüdü. Jenny'nin babası karl ve jenny'nin de için olduğu bir gruba ders veriyordu, tabi bu dersin amacı erkek çocuklar için liseye hazırlık, kız çocuklar için ise sadece entelektüel birikimlerinin olmasıydı.

Öğrenmeye, düşünsel maceralara hevesli, edebiyata tutkun jenny, karl ile nişanlandı ve yedi yıllık nişanlılık döneminde karl'ın siyasal gelişimini yalnızca uzaktan

izleyebildi ve kendi gayretleri ile devam ettiği eğitimle nişanlısı ile arasındaki entelektüel mesafeyi kapatamadı. Bir gün Karl'a yetemeyeceği korkusuyla acı çekmeye başlar, hayallerinde Karl bir elini yitirir, kendisi onun düşüncelerini kağıda geçirir ve böylece vazgeçilmez olur. Yazmayı ve düşünmeyi bu denli seven, erkeklerle eşit haklara sahip olduğunu düşünen jenny, artık kendisini yalnızca üstün erkeğinin yardımcısı olarak hayal etmektedir.

Evlendikten sonra, kocasının en büyük yardımcısı, hatta Marx'ın deyiimiyle "devrimin kuryesi" oldu. Bilgi birikimini artırmak için devamlı okuyor, kocası için özetler çıkarıyor, yazılarını kopya ediyor, kocasının kitapları için matbaalarla pazarlıklar ediyordu. Üstüne üstlük doğan yedi çocuğunun dördü daha küçükken öldü. Hamileliklerini bile kendi kişisel kabahati olarak görüyor, kocasının çalışmalarını engellediği düşüncesi ile rahatsız oluyordu. Siyasi sığınmacılık ve büyük maddi sıkıntılarla geçen yıllarda ölmeyi isteyecek kadar çöküntü içerisindeydi. Tabi muhtemelen, Engels'ten olduğunu düşündüğü çocuğun evlerinde çalışan kadınla, karl'dan olduğunu da öğrenmişti. Bu çocuk başka ailede büyütülüyordu, babası sadece bir kere gördü. Engels burada da paha biçilemez yardım elini uzatmıştı arkadaşına. Jenny, çocuğun babası olarak Engels'i biliyordu.

Artık tüm kaleleri düşmüştü. Entelektüel açıdan yeri Friedrich Engels tarafından çoktan doldurulmuştu, cinsel açıdan da yeri doldurulmuştu, kocası her ne kadar ömrünün sonuna kadar jenny'ye tapınmışsa da. Bütün bunlara Jenny nasıl tepki verdi kesin olarak bilinmiyor ama tıpkı sevdiğinin diğer eksikleriyle nasıl barışmışsa

bununla da başa çıktı, üç kızı da siyasi çalışmaları ile babalarının eşlikçisi oldular. Jenny 1881 yılında kanserden öldü. Karl ancak bir yıl daha yaşayabildi ama en sevdiği kızının da genç yaşta kanserden ölümünü gördü. İkinci kızları üç çocuğunun da küçük yaşta ölümünü gördükten sonra intihar etti. Üçüncü kızları, ikinci enterasyonalde seçkin bir rol oynayan Eleanor da intihar etti. Jenny, Liebknecht’e yazdığı bir mektubunda şöyle diyor-du:

“Bütün bu savaşılarda biz kadınlara, daha önemsiz olduğu için daha zor olan bölüm düşüyor..”

Aralık 1881’de karısı Jenny’nin ölümünden hemen sonra Marx’ın da sağlığı bozuldu, son on beş ayını katar hastalığıyla geçirdi. Bu hastalık bronşit ve plöreziye yol açmış, Karl Marx 14 Mart 1883 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Öldüğünde uyruksuzdu. Londra’daki mezartaşının üst bölümünde "Komünist Manifesto"nun son cümlesi büyük harflerle yazılıdır:

“Bütün ülkelerin işçileri, birleşin!”

Karl Marx öldüğünde mezar taşının üzerinde, ikinci bir önemli ifade, hemen alt bölümünde, Feuerbach Üzerine Tezler’in 11. bölümünün sonu yer alır:

"Filozoflar dünyayı, yalnızca, çeşitli şekillerde yorumlamışlardır; oysa sorun onu değiştirmektir."

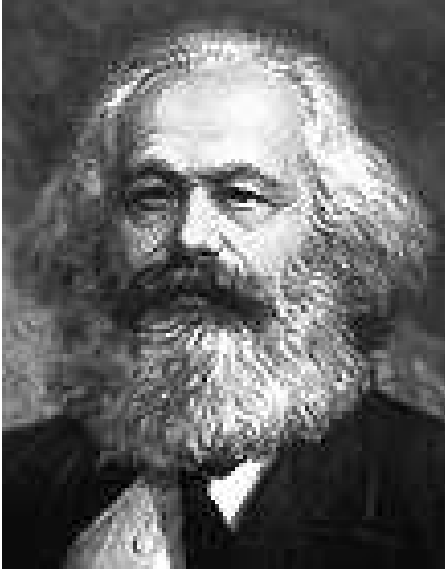
Mezartaşı Büyük Britanya Komünist Partisi tarafından, özgün haline de saygı gösterilerek alçak gönüllü bir mimariyle, 1954 yılında bir anıt haline getirilmiştir. 1970'de el yapımı bir bombayla bu anıtı yok etmek amacıyla başarısız bir girişim olmuştur. Cenazesinde Wilhelm Liebknecht ve Friedrich Engels gibi Marx'ın yakın arkadaşları konuşma yapmıştır. Engels'in konuşması şu cümleleri içerir:

*“14 Mart günü, öğleden sonra
üç çeyrek kala, yaşayan
düşünürlerin en büyüğü artık
düşünmez oldu. Sadece iki dakika
yalnız bıraktıktan sonra, odaya gi-
rince, onu koltuğunda rahat rahat,
ama sonsuzluğa dek, uyumuş
bulduk.”*

Engels ve Liebknecht dışında Charles Longuet ve Paul Lafargue de cenazeye katılmıştı. Liebknecht Almanca, Longuet Fransızca birer konuşma yaptı, Fransa ve İspanya'daki işçi partilerinden gelen iki telgraf okundu. Engels'in konuşmasıyla, toplam onbir kişi bulunan cenaze töreni tamamlandı. Marx'ın kızı Eleanor da babası gibi komünist oldu ve onun çalışmalarının düzenlenmesini yaptı. Eleanor Marx (16 Ocak 1855 - 31 Mart 1898) Marksist yazar ve politik eylemci. Karl Marx'ın en küçük kızıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM:

KARL MARX VE HAYATI ÜZERİNE (Detaylı)

Karl Heinrich Marx (Okunuşu: Karl Haynrikh Marks) (5 Mayıs 1818 Trier - 14 Mart 1883 Londra) 19. yüzyılda yaşamış filozof, politik ekonomist ve en önemli devrimcidir. Komünizmin kuramsal kurucusudur. Birçok politik ve sosyal konuda fikri olmakla beraber, en çok Komünist Manifesto'nun (1848) giriş cümlesinde özetlediği tarih analiziyle tanınır: "*Şimdiye kadarki bütün toplumların tarihi, sınıf savaşımının tarihidir.*" Marx, bütün sınıflı toplumlarda olduğu gibi kapitalizmin de kendini yok etmeye yol açacak içsel dinamikler barındırdığına inanırdı; onun düşüncesine göre, nasıl ki kapitalizm eskimiş feodalizmin yerini aldıysa, sınıfsız bir top-

lum olan komünizm de "*devletin proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey olmadığı*" siyasal geçiş sürecinden sonra onun yerini alacaktır.

Marx, sosyo/ekonomik değişimlere belirli bir tarihsel zorunluluk perspektifinden bakardı; ona göre kapitalizm, yapısal durumunun dinamiği ve çatışması sonucu yerini komünizme kesin olarak bırakacaktır:

« Modern sanayinin gelişmesi, burjuvazinin ayaklarının altından bizzat ürünleri ona dayanarak ürettiği ve mülk edindiği temeli çeker alır. Şu halde, burjuvazinin ürettiği, her şeyden önce, kendi mezar kazıcılarıdır. Kendisinin devrilmesi ve proletaryanın zaferi aynı ölçüde kaçınılmazdır. » **(Komünist Manifesto)**

Marx, bu değişimin organize bir devrimci hareketle geleceğini düşünür; bu değişim, ancak uluslararası işçi sınıfının birleşik hareketiyle meydana gelecektir: "Bize göre komünizm, ne yaratılması gereken bir durum, ne de gerçeğin ona uydurulmak zorunda olacağı bir ülküdür. Biz, bugünkü duruma son verecek gerçek harekete komünizm diyoruz. Bu hareketin koşulları, şu anda varolan öncüllerden doğarlar." (- Alman İdeolojisi)

Marx yaşadığı dönemde dünya çapında ünlü bir isim sayılmasa da, ölümünden kısa bir süre sonra düşünceleri dünya işçi hareketine yön vermiştir. Marksist Bolşeviklerin Rusya'da Ekim Devrimi'ni gerçekleştirmesi bunun en büyük örneğidir. 20. yüzyılda dünyada Marksist düşünce hemen hemen bütün ülkelerde taraftar bulmuştur. Marksizm, akademik ve politik çevrelerde en çok tartışılmış konulardandır.

Yaşamı:

Prusya Krallığı'na bağlı Trier kentinde yedi çocuklu Yahudi bir ailenin üçüncü çocuğu olarak Karl Heinrich Marx adıyla dünyaya geldi. Babası Heinrich (1777–1838) Aydınlanma düşünürleri Voltaire ve Rousseau'ya hayrandı. Prusya makamları, bir Yahudi'ye hukuk diploması vermeyeceği için Prusya'nın resmi inancı olan Lüterciliği seçti, Hristiyan oldu. Annesinin ismi Henrietta (1788–1863), kardeşlerinin isimleri Sophie, Hermann, Henriette, Louise, Emilie ve Caroline'dir.

Eğitimi

Marx, on üç yaşına kadar evde eğitildi. Gymnasium'dan mezun olduktan sonra, 17 yaşında hukuk okumak için Bonn Üniversitesi'ne kaydoldu. Marx'ın edebiyat ve felsefe okuma isteği babasının gelecekte kendisine ekonomik anlamda bakamayacağı gerekçesiyle reddedildi. Sonraki sene babası tarafından daha saygın bir üniversite olan Berlin'deki Friedrich-Wilhelms Üniversitesi'ne yollandı. Bu dönemde Marx birçok şiir ve hayat hakkında deneme yazmıştır, bu yazılarda üniversitedeki Genç Hegelciler'in ateist düşüncesinin de etkisi görülür. 1841'de "Demokritosçu ve Epikürcü Doğa Felsefesi Arasındaki Farklar" isimli teziyle doktorasını verdi.

Marx ve Hegelciler

Genç Hegelciler, Ludwig Feuerbach ve Bruno Bauer etrafında toplanmış hocaları Hegel'i eleştiren bir grup felsefeci ve gazeteciden oluşuyordu. Hegel'in metafizik çıkarımlarını eleştirmelerine karşın, teolojik boyutundan koparttıkları diyalektik metodu dini ve politikayı analiz etmekte kullanıyorlardı. Bu grubun bazı üyeleri post-Aristo felsefesi ve post-Hegelci felsefe arasında bir analogi çizer. Bunlardan biri Max Stirner, Feuerbach ve Bauer'i Biricik ve Mülkiyeti (1845, "*Der Einzige und sein Eigentum*") isimli kitabıyla eleştirir, bu ateistlerin soyut kavramları somutlaştırarak dindar bir görünüm kazandığını söyler. Bir Feuerbach takipçisi olan Marx, bu kitapta etkilenecek Feuerbach materyalizmini terk edip, daha sonra epistemolojik kopuşdenilecek kırılmaya yaklaşmıştır. Bundan sonra Stirner ve Feuerbach'ı eleştirdiği ve tarihsel materyalizm kavramının temellerini attığı Alman İdeolojisini (1846 *Die Deutsche Ideologie*) yazar, ancak bu kitabı yayımlayamaz.

1843 Ekim ayının son günlerinde Marx Paris'e gider. 28 Ağustos 1844 tarihinde Paris'in ünlü bir kafesinde (Caf  de la R gence'te) Friedrich Engels ile tanışır ve hayatının en önemli dostluklarından biri böylece başlamış olur. Engels'in Paris'e gelmesinin en önemli sebebi Marx'la tanışmaktır, daha önce bir sefer 1842 yılında Marx'ın çıkardığı Rheinische Zeitung gazetesinin ofisinde karşılaşmışlardır. Engels Marx'a en önemli eserlerinden birini gösterir "1844 Yılında İngiltere'de İşçi Sınıfının Koşulları." Paris o dönemde İngiliz, Alman ve İtalyan devrimcilere ev sahipliği yapıyordu, aynı şekilde Marx da Arnold Ruge ile çalışmak için Paris'e gelmişti, iki-

li Şubat 1844'te bir defalığına Deutsch–Französische Jahrbücher gazetesini çıkarabildiler.

Bu gazetenin başarısızlığından sonra Marx, Paris'teki en radikal Alman gazetesi *Vorwärts*'ta yazar. Bu gazete Avrupa'daki en önemli radikal gazetelerdendir. Marx genellikle Hegel üzerine yazar, Yahudi Sorunu Üzerine isimli makalesi için çalışır. Fransız Devrimi ve Proudhon'u inceler, işçi sınıfı üzerinde düşünmeye başlar.

Bauer'e bir cevap niteliği taşıyan ve Genç Hegelciler'e olan mesafesini belirlediği Yahudi Sorunu Üzerine yayımlanır. Bu makale sivil haklar ve insan hakları ve politik özgürleşme kavramlarının eleştirisini içermekle birlikte, Yahudilik ve Hristiyanlığa da sosyal özgürleşme hususunda önemli eleştiriler getirir. Engels, Marx'ın çalışma alanlarını işçi sınıfının durumu ve iktisat konularına yoğunlaştırmasında yönlendirici olur. 1844 Elyazmaları'nda bunun ilk örnekleri yer alır, ancak bu yazılar 1930'lara kadar yayımlanmadan kalır. Bu elyazmaları temel olarak kapitalizmde insan emeğinin, yabancılaşmasının olgusal analizini içerir.

Ocak 1845'te *Vorwärts*, Prusya Kralı Frederick William IV'e gerçekleştirilen suikast girişimine olan desteğini açıkça belirtince Marx ve arkadaşlarına Paris'i terk etmeleri emredilir. Engels'le birlikte Brüksel'e geçerler.

Marx bundan sonra kendini Alman İdeolojisi'nde temellerini attığı tarih çalışmasına ve tarihsel materyalizm görüşüne adanır. Bu görüşün temel savı "İnsanların varlığını belirleyen onların bilinci değil, tersine onların bilincini belirleyen onların toplumsal varlığıdır." olarak özetlenebilir. Marx artık tarihi "üretim ilişkilerine bağlı

olarak" ele almaya başlar ve mevcut endüstriyel kapitalizmin kaçınılmaz çöküşü üstünde çalışır. Bu dönem, daha sonra akademisyenlerin ayırdığı, Feuerbach etkisi görülen Genç Marx'tan kopuş dönemidir.

1847 yılında yazdığı Felsefenin Sefaleti, Pierre-Joseph Proudhon ve Fransız sosyalist düşüncesine bir eleştiri ve cevap niteliği taşır. 21 Şubat 1848 tarihinde, Komünist Birlik ve Avrupa'daki bazı komünist grupların manifestosu olarak Marx ve Engels'in en ünlü çalışması Komünist Manifesto yayımlanır.

1848 yılı Avrupa'da köklü devrimlerin başgösterdiği bir yıldır. Marx yakalanır ve Belçika'dan sınır dışı edilir. Radikal hareketlerin Fransa'da güçlenmesiyle Marx tekrar Paris'e davet edilir, geri dönerek devrimci hareketlere tanıklık eder.

1849 yılında tekrar Almanya'ya (Köln'e) geri döner ve *Neue Rheinische Zeitung* gazetesini çıkarmaya başlar. Bulunduğu sürede iki defa mahkemeye verilir, ikisinden de beraat eder. Gazeteye baskının artması sonucu Paris'e döner, buradan da yollanır ve en sonunda Londra'ya iltica eder.

Londra

Mayıs 1849'da ömrünün sonuna kadar kalacağı Londra'ya yerleşir. 1851'de New York Herald Tribune gazetesinde muhabir olarak çalışır. 1855'te oğlu Edgar veremden ölür. Parasızlıktan ve kötü yaşam koşullarından dolayı politik ekonomi üstündeki çalışması çok ağır ilerlemesine rağmen 1857'de sermaye, özel mülkiyet,

ücretli emek ve devlet üstünde yazdığı 800 sayfalık çalışma vardır. 1858'de çalışmalarını topladığı Grundrisse ancak 1939 yılında yayımlanır. Politik iktisat alanındaki ilk kapsamlı çalışması 1859 yılında yayımlanan *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı* kitabıdır. Adam Smith ve David Ricardo'nun teorilerini tartıştığı *Artı-Değer Teorileri* 1862-63 arasında yazdığı el yazmalarından oluşmaktadır. Bu kitap, ölümünden sonra yayımlanmıştır. Bu iki çalışma da Kapital'in taslaklarını ve çeşitli bölümlerini içerir. 1867'de dev çalışması, kapitalist üretim sürecini analiz ettiği Kapital'in ilk cildi yayımlanır. İkinci ve üçüncü cildi üstünde çalışmalarını sürdürür ancak bu ciltler ölümünden sonra Engels tarafından yayımlanabilecektir.

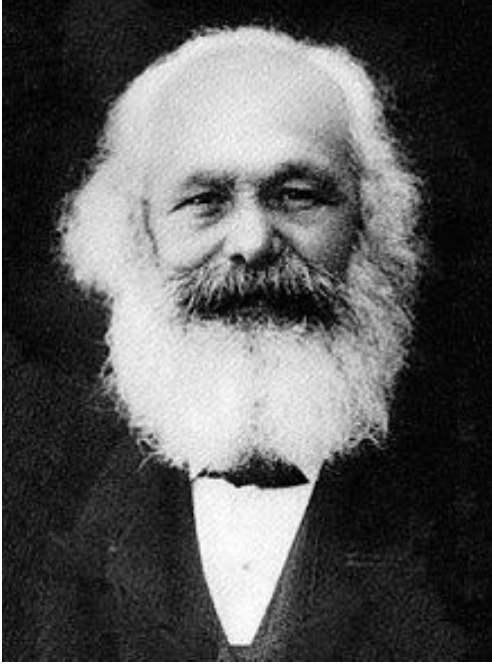

Karl Marx, 1861.

Kapital'in dev bir araştırma ve analiz olması, Marx'ın sürdüğü sefalet bu eserin tamamının yayımlanmasını geciktirmiştir. Bunların dışında zamanının ve enerjisinin önemli bir kısmını Birinci Enternasyonal'e ayırması da yazma sürecinin ağır işlemesine sebep olmuştur. Kongrenin düzenlenmesinde aktif olarak görev alan Marx, kongrede Mikhail Bakunin önderliğindeki anarşist sol akım ile ciddi fikir ayrılıkları ve çatışmalar yaşamıştır. 1872'de gerçekleşen Lahey Kongresi'nde Bakunin'in Marx'ın fikirlerini "otoriter" olarak değerlendirmesiyle iki grup arasında büyük çekişmeler yaşanmış, sonunda Bakunin ve anti-otoriter çevreler kongreden ihraç edilmiştir. Paris Komünü sırasında yaşananlar, Lahey Kongresi'ndeki fikir ayrılıklarının da önemli bir bölümünün kaynağıdır. Bölünme Marx'ı da derinden etkilemiş ve *Fransa'da İç Savaş* makalesiyle Paris Komünü'nü savunmuştur.

Marx'ın sağlığı son on yılda gittikçe bozulmaya başlamıştır, bu yüzden önceki yıllarında gösterdiği üretkenliği sağlayamamıştır. 1875'te yayımlanan *Gotha Programı'nın Eleştirisi* devrim stratejisi, proletarya diktatörlüğü, kapitalizmden komünizme geçiş ve işçi sınıfı partisi konularını ele alır. Bu kitapta, "Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre" prensibinin komünist toplumun sloganı olması gerektiğini beyan eder.

Aile hayatı:

Karl Marx, 1882.

Karl Marx, bir Prusya baronunun eğitimli kızı Jenny von Westphalen ile evlendi. Marx ve Westphalen ailelerinin istememesi yüzünden bu beraberlik önceleri saklı kaldı, daha sonra çift 19 Haziran 1843 tarihinde evlendi.

Aile, 1850'li yıllarını yokluk içerisinde Londra'nın Soho semtinde bulunan üç odalı bir evde geçirdi. Marx ve Jenny'nin bu yıllarda dört tane çocuğu oldu, daha sonra Jenny üç çocuk daha doğurmuştur, fakat yedi çocuktan sadece üç tanesi hayatta kalarak ergenliğe erişebildi (Bu 3 çocuktan 2'si ise olgunluk yaşlarında intihar etmiştir).

Manchester'da aile işini yürütmekte olan Engels, bu yıllarda Marx'ın en büyük maddi destekçisi oldu. New York Daily Tribune'de muhabir olarak çalışan Marx, buradan da bir miktar para alıyordu. Aile, Jenny'e 1856 yılında kalan miras sayesinde gene Londra civarında görece sağlıklı bir yere taşındı. Marx hemen hemen bütün hayatını kıt kanaat geçirdi, yokluk peşini hiçbir zaman tam olarak bırakmadı.

Marx'ın çocuklarının isimleri şunlardır: Jenny Caroline (Longuet; 1844–1883); Jenny Laura (Lafargue; 1846–1911); Edgar (1847–1855); Henry Edward Guy ("Guido"; 1849–1850); Jenny Eveline Frances ("Franziska"; 1851–1852); Jenny Julia Eleanor (1855–1898) ve Temmuz 1857'de henüz ismi konulmadan hayatını kaybeden bir bebek.

1884'te Britanya'nın ilk sosyalist partisine, Sosyal Demokrat Federasyon, üye oldu, Eleanor bu sırada Edward Aveling ile tanıştı ve çift ömür boyu nikahsız şekilde birlikte yaşadı. Partiden Engels'in de reddettiği başkan Henry Hyndman ile yaşadığı sorunlar nedeniyle ayrıldı ve 1885 yılında Britanya'da Sosyalist Birlik'in kurucusu oldu. Bu Birliğe anarşistler de büyük gruplar halinde katıldı, fakat bu birliğin sonu oldu ve 1889 yılında Birlik dağıldı.

Eleanor Marx, Birliğin dergisine kadın hakları konusunda çeşitli yazılar yayımladı ve Emekçi Kadın Sendikası kurulması yolunda çaba gösterdi, çeşitli grevlere katıldı. 1880'lerde oyunculukla da ilgilenen Eleanor, sanatın feminist ve sosyalist bir araç olduğuna inandı. 1897 yılında dağılan Sosyalist Birlik'in birçok üyesi gibi Sosyal Demokratik Federasyon'a tekrar katıldı.

Marx, 1898’da sevgilisi Aveling’in gizlice bir oyuncuyla evlendiğini öğrendi. Bu olayın da etkisiyle Aveling Marx’a beraber intihar etmeyi önerdi, Eleanor Marx 31 Mart 1898 tarihinde sevgilisinin temin ettiği hidrojen siyanürü içerek intihar etti. Aveling ise sözüne uymayarak intihar etmedi. Bu davranışı yüzünden tepkiyle karşılanırsa da herhangi bir yasal sorunla karşılaşmadı.

Marx Rheinische Zeitung gazetesi 1843’te kapatıldıktan sonra Paris’e yerleşti. Fransız-Alman Yıllıkları’nı yayımladı (1844). Derginin bu ilk ve tek sayısında, Yahudi Sorunu adlı yazısıyla siyasal savaşım konusundaki görüşlerini ilk kez açıkladı. Aynı yıl Engels’le dostluk kuran Marx okurken tuttuğu notlardan oluşan 1844 El Yazmaları’nda, ana temasını yabancılaşmanın oluşturduğu hümanist bir felsefe geliştirdi.

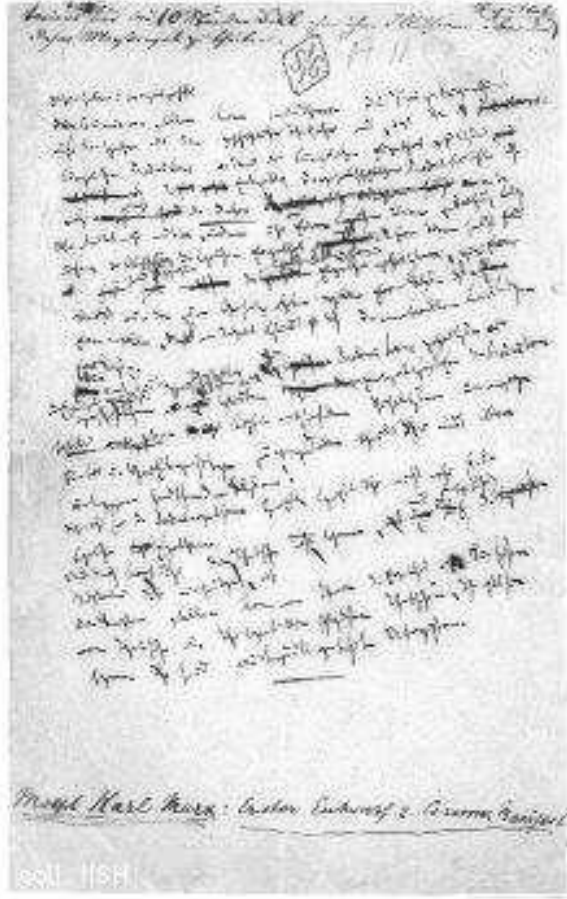
Engels’le ortak ilk metninde (Kutsal Aile, 1845) tarih felsefesini maddeci görüş açısından eleştirdi. 1845’te Vorwärts gazetesi yazıkurulu üyeleriyle birlikte sürülünce Brüksele yerleşti. Birkaç ay sonra Engels’in de Brüksel’e gitmesiyle ortak eserlerinin ikincisini (Feuerbach Üzerine Savlar, 1845) ve üçüncüsünü (Alman İdeolojisi, 1845-1846) yayımladı. Kuramsal çalışmalarının yanı sıra, sosyalist işçilerle ve Alman göçmenlerle ilişkilerini sıklaştırdı. Brüksel Alman İşçileri Derneği’ni kurdu ve Engels’le birlikte bir komünist yazışma ağı oluşturdu. Komünistler Birliği’nin isteği üzerine Komünist Manifesto’yu yazdıkları bu yıllar, ikisi için de geçmişteki felsefi bilinçleriyle hesaplaşma ve tarihsel maddeciliği geliştirme yılları oldu: Bu yüzden, geçmişten kopuşları hem siyasal hem de kuramsal nitelikteydi. 1848

İhtilali patlak verince, Belçika'dan sınır dışı edilen Marx, Köln'e yerleşerek, Neue Rheinische Zeitung gazetesini çıkarmaya başladı. Bu gazetede işçilere yönelik makaleler yayımlandı (Ücretli Emek ve Sermaye, 1849).

Almanya'dan, hemen sonra da yeniden Fransa'dan sınır dışı edilince, 1849'da, ömrünün sonuna kadar kalacağı Londra'ya yerleşti. Yoksulluk içinde yaşadığı bu dönemde iktisat incelemelerine ağırlık verdi. Temel eseri olan Kapital'i hazırlamaya başladı. 1851-1861 yıllarında New York Daily Tribune gazetesinin Avrupa muhabirliğini yaptı.

1864'te Uluslararası İşçiler Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı. 1. Enternasyonal'in açılış konuşmasını ve tüzüğünü yazdıktan sonra, Kapital'in birinci cildini Almanya'da yayımlattı (1867). Kızını görmek için gittiği Paris'te Paris Komünü'ne tanık oldu. İngiltere'ye dönünce Fransa'da İç Savaş (1871) adlı eserinde bu devrim denemesini değerlendirdi. Kapital'in yazımını sürdürürken, bir yandan da işçi partililerinin programlarının oluşturulmasına etkili biçimde katıldı. Dühring'e karşı kalem tartışmasında Engels'i destekledi. Anti-Dühring'in (1878) bir bölümünün yazımında Engels'le çalıştıktan sonra hastalanarak çalışmalarını büyük ölçüde yavaşlatmak zorunda kaldı. 14 Mart 1883'te Londra'da öldü.

Marx'ın Felsefi ve İdeolojik görüşleri:

Komünist Manifesto, el yazması.

Marksizm, standard felsefi süreçten farklı olarak düşünüşün dışında eylemi de içerir (Marx, praxis ve felsefeyi birleştirerek, Marksizm'i "praxis felsefe" vasfına bürümüştür, buna göre Marksist felsefe düşünüş ve faali-

yeti birlikte gerçekleştirir). Ölümünden sonra Lenin, Mao, Stalin ve Troçki gibi liderler Marksizmi çeşitli şekilde yorumlamışlar ve bu yorumların sonucu ortaya koydukları hareketler Leninizm, Maoizm gibi isimlerle adlandırılmıştır.

Marx'ın felsefesi:

Marx'ın felsefesinin dayanak noktası insanın doğası ve toplum içindeki yeridir. Hegelci diyalektiğin yardımıyla insan doğasının değişmezliği kavramını reddeder. Burada kastedilen insan doğası, fizyolojik ihtiyaçlar değil; insanın toplum içinde yarattığı hareket ve davranış biçimidir. Bunu da "tarihsel süreç" ve "doğa" kavramlarını bir arada ele alarak yapar. Sosyal koşulların davranışı belirlemesi, doğanın insanın davranışını belirlemesinden önce gelir. Ama bu insan doğasının varlığını reddetmez, yabancılaşma teorisi bunun üstüne kurulur. İnsan emeği kaçınılmaz olarak doğal bir kapasite gerektirir ama bu da insan bilincinin aktif rolüne sıkıca bağlıdır:

Örümcek, işini dokumacıya benzer şekilde gördüğü gibi, arı da peteğini yapmada pek çok mimarı utandırır. Ne var ki, en kötü mimarı en iyi arıdan ayıran şey, mimarın, yapısını gerçekte kurmadan önce, onu hayalinde kurabilmesidir. —Kapital, 1. Cilt, Üçüncü kısım, 7. bölüm, 1. Kesim

Marx'ın tarih analizi, tarım toplumlarında toprak ve kürek, sanayi toplumunda madenler ve fabrikalar olarak sayılabilen yani bir malın üretimi için doğrudan gerek-

li üretici güçler ve bu üretim araçlarını kullanan insanların kurduğu sosyal ve teknolojik ilişkileri tanımlayan üretim ilişkileri arasındaki ayrıma dayanır. Bu ayrım ve bağ üretim biçimini oluşturur. Marx, Avrupa'da üretim biçiminin değişmesiyle birlikte feodalizmden kapitalist üretim biçimine geçildiğini söyler. Marx üretici güçlerin, üretim ilişkilerinden daha önce geldiğini ve daha hızlı değiştiğini söyler. Felsefenin Sefaleti çalışmasında bu durum şöyle yer alır:

Toplumsal ilişkiler, üretici güçlere sıkı sıkıya bağlıdırlar. Yeni üretici güçler sağlam için insanlar kendi üretim biçimlerini değiştirirler; kendi üretim biçimlerini değiştirmek, yaşamlarını kazanma yollarını değiştirmek için de bütün toplumsal ilişkilerini değiştirirler. Yeldeğirmeni size feodal beyli toplumu verir; buharlı değirmen ise, sınai kapitalistli toplumu.

Marx toplumdaki sınıfların bu üretim biçimlerine bağlı olarak oluştuğunu söyler. Bir sınıfı oluşturan insanlar kendi istekleri yahut bilinçleriyle bir araya gelmiş değildir. Her sınıfın da kendi çıkarına farklı bir isteği vardır, bu da toplumda çatışmaya yol açar. İnsanlık tarihinin en kalıtsal özelliği sosyal sınıfların çatışmasıdır:

“Şimdiye kadarki bütün toplumların tarihi, sınıf savaşmaları tarihidir.”

Marx, insanların kendi emek gücü ve bunla olan ilişkisiyle de ilgilenmiştir; yabancılaşma sorunu özellikle Genç Marx'ın ilgilendiği bir alandır. Kapitalist sistemde insan kendi doğasına yabancılaşmasıyla, hem kendi emeğine hem üretim sürecine hem de sosyal ilişkilerine

karşı yabancılaşır. Kapital'de yerini daha ayrıntılı biçimde tanımladığı meta fetişizmine bırakır.

Yanlıı bilinç de Marksist terminoloji içinde önemli bir yere sahiptir. İdeoloji kavramıyla oldukça yakından bağlantılıdır ve onu olumsuzlar. Üretim araçlarına sahip sınıf, aynı zamanda kendi dünya görüşünü de alt sınıflara pompalar. Böylece proletaryakendi çıkarının nerede olduğunu göremez, düzeni değiştirme şansının olmadığını düşünür. Olayları devrimci bir düşünceden uzak olan din veya insan çerçevesinden görür. Marx, *Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisine Katkı*'da şöyle der;

Dinsel üzüntü, bir ölçüde gerçek üzüntünün dışavurumu ve bir başka ölçüde de gerçek üzüntüye karşı protesto oluyor. Din ezilen insanın içli ezgisini, kalpsiz bir dünyanın sıcaklığını, manevi olanın dışlandığı toplumsal koşulların maneviyatını oluşturuyor. Din, halkın afyonunu oluşturuyor.

Tarih anlayışı:

Marx'ın tarihsel materyalizm kuramı toplumun her zaman temel olarak -üretim ilişkileri ve buna bağlı olarak ekonominin sistemin dinamiği olduğu- maddi koşullara göre belirlendiğini öne sürer. İnsanlar öncelikle "yaşamlarını sürdürmek gayesiyle içmek, yemek, barınmak ve giyinmek" gibi gereksinimleri karşılamak için ilişkiye girer. Marx ve Engels, Batı toplumlarının gelişmesini ve geleceğini, birbirini takip eden ilk dört döneme ayırır ve beşinci olarak gelecekte yaşanacağını varsaydıkları komünizm dönemini öngörür:

- **İlkel komünizm:** Avcı ve toplayıcı dönemde, paylaşılan mülkiyete ve ilkel demokrasiye dayanan kooperatif aşiretler, kabileler.
- **Kölelik:** Toplumun kabileden şehir devletine geçtiği, köleliğin, özel mülkiyetin ve aristokrasinin doğduğu, tarımın yaygın olduğu dönem.
- **Feodalizm:** Kralın da dahil olduğu aristokrasinin yönetici sınıf haline geldiği, dinin önemli bir yer tuttuğu üçüncü dönem.
- **Kapitalizm:** Burjuva sınıfının yönetici, proletaryanın da ezilen sınıf olduğu, parlamenter demokrasinin yaygın olarak politik sistem olduğu, piyasa ekonomisinin işlediği ve üretim araçlarına ağırlıklı özel mülkiyetin sahip olduğu dönem.
- **Komünizm:** İşçilerin devrim yaparak kapitalistleri kovduğu ve devletsiz, sınıfsız, mülkiyetsiz bir toplumun yarattıkları beşinci dönem.

Marx ve Hegelciler

Genç Hegelciler, Ludwig Feuerbach ve Bruno Bauer etrafında toplanmış hocaları Hegel'i eleştiren bir grup felsefeci ve gazeteciden oluşuyordu. Hegel'in metafizik çıkarımlarını eleştirmelerine karşın, teolojik boyutundan koparttıkları diyalektik metodu dini ve politikayı analiz etmekte kullanıyorlardı. Bu grubun bazı üyeleri post-Aristo felsefesi ve post-Hegelci felsefe arasında bir analogi çizer. Bunlardan biri Max Stirner, Feuerbach ve

Bauer'i Biricik ve Mülkiyeti (1845, "Der Einzige und sein Eigenthum") isimli kitabıyla eleştirir, bu ateistlerin soyut kavramları somutlaştırarak dindar bir görünüm kazandığını söyler. Bir Feuerbach takipçisi olan Marx, bu kitaptan etkilenecek Feuerbach materyalizmini terk edip, daha sonra epistemolojik kopuş denilecek kırılmaya yaklaşmıştır. Bundan sonra Stirner ve Feuerbach'ı eleştirdiği ve tarihsel materyalizm kavramının temellerini attığı Alman İdeolojisini (1846 Die Deutsche Ideologie) yazar, ancak bu kitabı yayımlayamaz.

1843 Ekim ayının son günlerinde Marx Paris'e gider. 28 Ağustos 1844 tarihinde Paris'in ünlü bir kafesinde (Café de la Régence'te) Friedrich Engels ile tanışır ve hayatının en önemli dostluklarından biri böylece başlamış olur. Engels'in Paris'e gelmesinin en önemli sebebi Marx'la tanışmaktır, daha önce bir sefer 1842 yılında Marx'ın çıkardığı Rheinische Zeitung gazetesinin ofisinde karşılaşmışlardır. Engels Marx'a en önemli eserlerinden birini gösterir "1844 Yılında İngiltere'de İşçi Sınıfının Koşulları" Paris o dönemde İngiliz, Alman ve İtalyan devrimcilere ev sahipliği yapıyordu, aynı şekilde Marx da Arnold Ruge ile çalışmak için Paris'e gelmişti, ikili Şubat 1844'te bir defalığına Deutsch–Französische Jahrbücher gazetesini çıkarabildiler.

Bu gazetenin başarısızlığından sonra Marx, Paris'teki en radikal Alman gazetesi Vorwärts'ta yazar. Bu gazete Avrupa'daki en önemli radikal gazetelerdendir. Marx genellikle Hegel üzerine yazar, Yahudi Sorunu Üzerine isimli makalesi için çalışır. Fransız Devrimi ve Proudhon'u inceler, işçi sınıfı üzerinde düşünmeye başlar.

Bauer'e bir cevap niteliği taşıyan ve Genç Hegelciler'e olan mesafesini belirlediği Yahudi Sorunu Üzerine yayımlanır. Bu makale sivil haklar ve insan hakları ve politik özgürleşme kavramlarının eleştirisini içermekle birlikte, Yahudilik ve Hristiyanlığa da sosyal özgürleşme hususunda önemli eleştiriler getirir. Engels, Marx'ın çalışma alanlarını işçi sınıfının durumu ve iktisat konularına yoğunlaştırmasında yönlendirici olur. 1844 Elyazmaları'nda bunun ilk örnekleri yer alır, ancak bu yazılar 1930'lara kadar yayımlanmadan kalır. Bu elyazmaları temel olarak kapitalizmde insan emeğinin, yabancılaşmasının olgusal analizini içerir. Ocak 1845'te Vorwärts, Prusya Kralı Frederick William IV'e gerçekleştirilen suikast girişimine olan desteğini açıkça belirtince Marx ve arkadaşlarına Paris'i terk etmeleri emredilir. Engels'le birlikte Brüksel'e geçerler.

Marx bundan sonra kendini Alman İdeolojisi'nde temellerini attığı tarih çalışmasına ve tarihsel materyalizm görüşüne adanır. Bu görüşün temel savı "İnsanların varlığını belirleyen onların bilinci değil, tersine onların bilincini belirleyen onların toplumsal varlığıdır." olarak özetlenebilir. Marx artık tarihi "üretim ilişkilerine bağlı olarak" ele almaya başlar ve mevcut endüstriyel kapitalizmin kaçınılmaz çöküşü üstünde çalışır. Bu dönem, daha sonra akademisyenlerin ayırdığı, Feuerbach etkisi görülen Genç Marx'tan kopuş dönemidir.

1847 yılında yazdığı Felsefenin Sefaleti, Pierre-Joseph Proudhon ve Fransız sosyalist düşüncesine bir eleştiri ve cevap niteliği taşır. 21 Şubat 1848 tarihinde, Komünist Birlik ve Avrupa'daki bazı komünist grupların

manifestosu olarak Marx ve Engels'in en ünlü çalışması Komünist Manifesto yayımlanır.

1848 yılı Avrupa'da köklü devrimlerin başgösterdiği bir yıldır. Marx yakalanır ve Belçika'dan sınır dışı edilir. Radikal hareketlerin Fransa'da güçlenmesiyle Marx tekrar Paris'e davet edilir, geri dönerek devrimci hareketlere tanıklık eder.

1849 yılında tekrar Almanya'ya (Köln'e) geri döner ve Neue Rheinische Zeitung gazetesini çıkarmaya başlar. Bulunduğu sürede iki defa mahkemeye verilir, ikisinden de beraat eder. Gazeteye baskının artması sonucu Paris'e döner, buradan da yollanır ve en sonunda Londra'ya iltica eder.

Marx'ın görüşleri ve Dünya'ya etkisi:

Marksizm, standard felsefî süreçten farklı olarak düşünüşün dışında eylemi de içerir (Marx, praxis ve felsefeyi birleştirerek, Marksizm'i "praxis felsefe" vasfına bürümüştür, buna göre Marksist felsefe düşünüş ve faaliyeti birlikte gerçekleştirir). Ölümünden sonra Lenin, Mao, Stalin ve Troçki gibi liderler Marksizmi çeşitli şekilde yorumlamışlar ve bu yorumların sonucu ortaya koydukları hareketler Leninizm, Maoizm gibi isimlerle adlandırılmıştır.

Marksizm, 1840'ların sonlarından başlayarak dünyayı değiştirmeyi amaçlayan düşünce ve eylem akımları içinde mutlak olarak öne çıktı. 19. yüzyılda siyasallaşan modern işçi sınıfı saflarında giderek büyük bir etkinlik kuran ve "işçi sınıfının dünya görüşü" kimliğini pratikte

edinen Marksizm, 20. yüzyılda yeryüzünün üçte birinde onlarca yıl hüküm süren sosyalizmin temellerini oluşturdu. 1917 Büyük Ekim Sosyalist Devrimi’nin otoritesi ve Lenin’in adıyla anılan teorik geliştirmelerle birlikte Marksizm-Leninizm adını alan bu akım, işçi sınıfı sosyalizminin ötesinde genel olarak ilerici hareketlerin de başlıca esin kaynağı haline geldi.

Gençliklerinden itibaren mevcut toplumun eleştirisini amaçlayan düşünce akımlarına ve siyasal hareketlere aktif olarak katılan Marx ve Engels’in, farklı uluslardan komünistlerin örgütü olan Komünist Birlik için 1848’de kaleme aldıkları Komünist Parti Manifestosu yeni akımın ilk siyasal program belgesi olarak kabul edilmektedir. Manifesto marksizmin temel değerlendirmelerini özetlemekte, tarihe ve içinde yaşanmakta olan kapitalist gelişme ve burjuva devrim süreçlerine bakışı sergilemekte ve diğer muhalif ve sosyalist akımlarla arasındaki farkları ortaya koymaktadır.

Tarih sınıf mücadelelerinin tarihidir. Kapitalizm koşullarında esas olarak burjuvazi ile işçi sınıfı arasında süregiden sınıf mücadelesi sınıflı toplumların son bulacağı yeni bir çağın açılması için maddi koşulları hazırlamaktadır.

Marx’ın daha sonra bir başka eserinde, Ekonomi Politğin Eleştirisine Katkı’nın önsözünde dile getireceği haliyle “varlıklarının toplumsal üretiminde insanlar iradelerine tabi olmayan, belirli, zorunlu ilişkiler, yani maddi üretim güçlerinin belirli bir gelişme derecesine denk düşen üretim ilişkileri kurarlar. Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun ekonomik yapısını, üzerinde hukuki ve siyasal bir üstyapının yükseldiği ve kendisine

belirli toplumsal bilinç şekillerinin denk düştüğü somut temeli oluştururlar. Maddi yaşamın üretim tarzı genellikle toplumsal, siyasi ve düşünsel yaşam sürecini koşullandırır. İnsanların varlıklarını belirleyen bilinçleri değil, tersine, insanların bilinçlerini belirleyen onların toplumsal varlığıdır. Gelişmelerinin belirli bir aşamasında toplumun maddi üretim güçleri, mevcut üretim ilişkileriyle ya da bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkileriyle –o zamana kadar sınırları içinde hareket etmiş oldukları mülkiyet ilişkileriyle– çatışırlar. Bu ilişkiler üretim güçlerinin gelişme biçimleri iken, bunları köstekleyen birer zincir olurlar. O zaman bir toplumsal devrim dönemi başlar...”

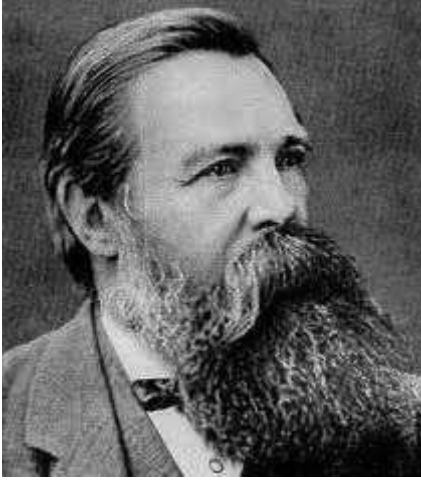
Marksizme göre, kapitalist toplumun değişiminin motorunu oluşturan çelişkiler işçi sınıfının siyasi devriminin ve sınıfsız topluma yürüyüş anlamında sosyalizmin önünü açacaktır. Daha önceki çağlarda ve düşünürlerde çeşitli biçimler altında karşımıza çıkan eşitlikçi komünist toplum artık bir ütopya, bireylerin akıllarında doğup gelişen bir gelecek tasarımı değil, sınıf mücadelelerinin kazandığı tarihsel yöndür. Nesnel temelleri vardır. Sosyalist devrim, proletarya diktatörlüğü, sınıfsız topluma yürüyüş, toplumun hareket yasalarının ürünü olarak insanlığın gündemine girer. Benzer biçimde işçi sınıfının çıkarlarıyla bir ve aynı şey olan bu tarihsel yönün temsilcisi ve savunucusu olan komünist hareket, toplumsal kurtuluşun hem öznesi, hem de verili nesnelliğin ürünü olarak tanımlanmaktadır. Bu bakış açısı yenidir. Marx ve Engels toplumun nasıl anlaşılabileceği ve nasıl değiştirileceği sorularına radikal yanıtlar vermektedir. Toplumsal ilişkileri belirleyen maddi üretim sürecinin ekonomiye indirgendiği ve

ekonomik altyapının onun dışında kalan üstyapıyı belirlediği yorumu sık sık marksizme atfedilir.

Marx ve Engels’in sınıfları, mülkiyet ve sömürü ilişkilerini analiz ederken iktisadi kategorilere öncelikli olarak başvurdıkları kuşkusuz doğrudur. Örneğin, kapitalist toplumda ücretli emekçilerin maruz kaldıkları sömürü artı-değer ile açıklanır. Üretim araçlarına sahip olan sermayedarlar sınıfı, işçi sınıfının ürettiği toplam ürünün yalnızca bir bölümüne denk düşen ücretle, dönemsel olarak kiraladığı emek gücünün karşılığını ödemekte, diğer bölümüne ise el koymaktadır. Bu noktaya, kendisini önceleyen iktisat düşünürleriyle büyük bir hesaplaşmanın sonucunda varmıştır Marx. Sömürünün kaynağı ve sınıfların tanımı maddi üretim sürecinde aranır. Ancak toplum basit nedenselliklerle, tekdüze bir işleyişe oturmaz. Yukarıdaki alıntı dahi bunu göstermektedir.

Kaldı ki, basit neden-sonuç ilişkilerine dayanan bir determinizm en başta siyasal mücadeleleri önemsizleştirir, bir tür kaderciliğe varır. Oysa yalnızca tarihin değil, bugünün ve geleceğin şekillenmesinde de sınıflar arasındaki mücadele belirleyicidir. Siyaset sınıf mücadelesinden başka bir şey değildir. Maddeci Marx siyasetin, sınıf mücadelelerinin kendisini de açıklamaktadır. En büyük siyasal eylem olarak devrim, aynı zamanda maddi temelleri olan bir olgudur.

Friedrich Engels Kimdir?

Friedrich Engels (o. Fredrih Engels d. 28 Kasım 1820, Wuppertal - ö. 5 Ağustos 1895, Londra), 19. yüzyıl Alman politik filozof. Birlikte çalıştığı Karl Marx'la beraber, Komünist Manifesto'yu (1848) yazarak komünist kuramı geliştirdi. Marx'ın ölümünün ardından Kapital'in son iki cildini, Marx'ın yazılarını düzenleyerek tamamladı.

Hayatı

Engels, (şimdiki Wuppertal) doğdu. Bir Alman tekstilcinin en büyük oğluydu. Genç bir adamken, babası onu Manchester'daki pamuk fabrikasının yönetimine yardımcı olması için İngiltere'ye gönderdi. Tanık olduğu yaygın yoksullukla sarsıldı, 1845 yılında yayımlanan bir yazı kaleme aldı: 1844 Yılında İşçi Sınıfının Koşulları.

Aynı yıl, editörlüğünü Paris'teki Karl Marx'ın yaptığı Franco-German Annals adlı dergiye yardım etmeye başladı. Marx'la kişisel olarak tanışmalarının ardından ikisi de kapitalizm üzerine aynı bakış açısına sahip olduklarını fark ettiler ve birlikte çalışmaya karar verdiler. Marx'ın 1845 Ocağında Fransa'dan sürülmesinden sonra, diğer Avrupa ülkelerine nazaran daha fazla ifade özgürlüğü vaad eden Belçika'ya gitmeye karar verdiler.

1845 Temmuzunda Engels, Marx'ı İngiltere'ye götürdü. Burada Engels, İrlandalı emekçi bir kadın olan Mary Burns'le tanıştı ve Burns ölünceye dek onunla birlikte yaşadı. Daha sonra kız kardeşi Lizzie'yle yaşamaya devam etti. Bu kadınlar onu, içlerinde George Harney'in de olduğu Çartist hareketin liderleriyle tanıştırdılar. 1846 Ocağında Engels ve Marx Brüksel'e döndüler. Burada Komünist Yazışma Komitesi'ni kurdular. Tasarıları Avrupa'nın çeşitli bölgelerindeki sosyalist liderleri birleştirmekti. Marx'ın fikirlerinden etkilenerek, İngiltere'deki sosyalistler Londra'da bir toplantı düzenlediler ve Komünist Birlik adı verilen yeni bir organizasyon oluşturdular. Engels buraya bir delege olarak katıldı ve eylem stratejisinin geliştirilmesinde büyük etkisi oldu.

1847 yılında Engels ve Marx birlikte bir broşür yazmaya başladılar. Temelini Engels'in Komünizmin İlkeleri adlı kitabının oluşturduğu bu 12.000 kelimelik broşür altı haftada bitirildi; amacı komünizmi kitleler için anlaşılabilir kılmaktı. Komünist Manifesto adı verilen bu broşür 1848 Şubatında yayımlandı. Martta Engels ve Marx Belçika'dan kovuldular. Köln'e taşındılar ve radikal